

DARÁNYI IGNÁC TERV

Harkai-tó (HUKN20020) NATURA 2000 terület fenntartási terve

Akusztika Mérnöki Iroda Kft.
6500 Baja, Szent László u. 105. sz.
Munkaszám: BM 005399

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A NATURA 2000 fenntartási terv elkészítésében közreműködők:

*A téma szakmai
koordinátora:*

Tan Attila

*projektvezető, Akusztika Mérnöki Iroda
Kft., ügyvezető, élelmiszeripari
gépészmérnök, munkavédelmi- és
környezetvédelmi szakmérnök*

*A vállalkozó
képviselője:*

Kalmár Viktória

*projektvezető-helyettes, Akusztika Mérnöki
Iroda Kft., irodavezető, minőségügyi
munkatárs, munkaügyi szervező, angol nyelv
és irodalom szakos tanár*

*A projekt szakmai résztvevője, a terv
készítője:*

Agócs Gábor

*megbízott táj- és természetvédelmi szakértő,
erdésztechnikus,
okl. környezetmérnök*

*Bevont területi felelős,
adatszolgáltató:*

Kiss Tamás

Harkai-tó civil természetvédője

Köszönetnyilvánítás

Köszönet illeti a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság munkatársait a NATURA 2000 fenntartási terv elkészítésében való közreműködéséért.

TARTALOMJEGYZÉK

I. Natura 2000 fenntartási terv	4
1. A terület azonosító adatai	4
1.1 Név	4
1.2. Azonosító kód	4
1.3. Kiterjedés	4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1.5. Érintett települések	4
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások	5
2. Veszélyeztető tényezők	7
3. Kezelési feladatok meghatározása	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzések, a terület rendeltetése	10
3.2. Kezelési javaslatok	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése	12
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	34
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	34
3.2.4. Kutatás, monitorozás	34
3.2.5. Mellékletek	36
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdon viszonyok függvényében	36
3.3.1. Agrártámogatások	36
3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	36
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	38
3.3.2. Pályázatok	39
3.3.3. Egyéb	39
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	40
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	40
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	42
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	45

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1. 1. Név

Harkai-tó kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület

1. 2. Azonosító kód

HUKN20020

1. 3. Kiterjedés

661,94 ha (2 önálló területegységből áll)

1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok

Közösségi jelentőségű élőhely-típus	Natura 2000 kód
*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	1530
Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	6410
<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	6440

*kiemelt jelentőségű élőhely-típus

Közösségi jelentőségű növényfaj

Kisfészekű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	4081
--	------

Közösségi jelentőségű állatfaj

Dunai tarajosgőte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	1993
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	1188
Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	1220

Vidra (<i>Lutra lutra</i>)	7140
Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>)	1335

1. 5. Érintett települések

Bács-Kiskun megye: Harkakötöny, Kiskunhalas

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Ex- lege védett terület: A Harkai-tó területéből a szikes tónak megfelelő élőhelyek a természetvédelmi törvény 23. §. (2) bekezdése értelmében ex-lege (szikes tó) védettnek minősülnek.

Országos Ökológiai Hálózat: A terület legnagyobb arányban magterületként (90%) és elenyésző részben ökológia folyosóként (3%) azonosított. (A terület 7%-a nem tartozik bele az Országos Ökológiai Hálózatba.)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

Magyarország Vízyűjtő-Gazdálkodási Terve, 2010 Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Budapest

Körzeti Vadgazdálkodási terv, 2007 Bács-Kiskun megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztály, Kecskemét

Körzeti Erdőterv, MGSZH Erdészeti Igazgatóság, Kecskemét, ügyszám: 0727/2012., Érvényes 2012.jan.1-től 2021. dec. 31-ig

Bács-Kiskun Megye Területrendezési Terve, 2011, Bács- Kiskun Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 19/2011. (XI.29.) önkormányzati rendelete, Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés 190/2011. (XI.25.) Kgy. határozata.

Településrendezési tervek:

Harkakötöny:

Harkakötöny Község 17/2005. (XI.30.) Ök. rendelete a Településrendezési Tervről és a Helyi Építési Szabályzatról. (Az Ök. rendelet a 63/2005. (XI. 29.) Kt. határozattal lett jóváhagyva.)

Kiskunhalas:

Kiskunhalas Város Képviselő-Testületének 8/2001. (III.1.) Ktr. számú rendelete Kiskunhalas Építési Szabályzatról (HÉSZ) és szabályozási tervének jóváhagyásáról (utolsó módosítása a 20/2013. (IX.27.) Önkormányzati rendelettel történt).

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
- A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény

- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009.évi XXXVII. törvény
- A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
- A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V. 3.) VM rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett szikes tavak jegyzékéről szóló 8006/2001. (MK 156.) KöM tájékoztató
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mező- gazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX.11.) FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet
- A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet

- 96/2011. (X. 17.) VM rendelet a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról

2. Veszélyeztető tényezők

A területen belül ható veszélyeztető tényezők

Kód	Leírás	Jelentősége (H = magas, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	H	2	Jelölő élőhelyek (1530* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei) területük csökkenése, ezzel együtt kistűzű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>) és ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) valós és potenciális élőhelyének csökkenése, állományuk csökkenése
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	20	Jelölő élőhelyek 1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei) fajkészletének megváltozása, jelölő élőhelyek területének csökkenése
A04.01.01	intenzív szarvasmarha-legeltetés	H	10	jelölő élőhelyen (1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei) az időben és térben túlzott mértékben koncentrált szarvasmarha tartásból adódóan a gyepszervezet kedvezőtlen irányba változik
A04.01.02	intenzív birka-legeltetés	H	10	jelölő élőhelyek (1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei) átalakulnak, ezáltal kiterjedésük csökken
B01.02	beerdősítés / fásítás idegenhonos fafajokkal	L	0,05	Jelölő élőhelyek (1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 Cnidion dubii

				<p>folyóvölgyeinek mocsárrétjei) területük csökkenése, ezzel együtt kiséfészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>) és ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) valós és potenciális élőhelyének csökkenése, állományuk csökkenése</p>
C02.02	kitermelő fúrás	L	2	<p>A területen elhelyezkedő eddig nem üzemelő 4 olajkút esetleges üzembe helyezése esetén a rendszerre csatlakozás, valamint a a termelés megindításához szükséges földmunkálatok veszélyeztethetik az összes jelölő faj és élőhely állapotát</p>
E03.04	egyéb hulladék	L	0,05	<p>A szerves és zöld hulladék elhelyezése lokálisan veszélyezteti a jelölő élőhelyek (1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állapotát területük csökkenésével és fajkészletük gyomosodásával.</p>
E05	anyagraktár	M	1	<p>Agyagkitermelésből, nádaratásból származó válogató helyek és deponálók kialakítása jelölő élőhelyeken (1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állapotát területük csökkenésével és fajkészletük gyomosodásával.</p>
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	L	0,05	<p>A jelölő élőhelynek minősülő gyepeken a vaddisznók túrásával a gypszerkezet megváltozik, gyomosodik</p>
H01.02	kiöntés miatti felszíni vízszennyezés	M	20	<p>A különböző mértékben tisztított szennyvizet is tartalmazó Dong-ér főcsatorna vize a halastavak feltöltésekor alkalmazott duzzasztás, valamint a csatornán levő műtárgyak (átereszek, zsilipek) nem megfelelő kezelése miatt rendszeresen kiárad a környező gyepre, ezáltal a 6410 Kékperjés láprétek jelölő élőhely vélhetően szennyező anyagokkal terhelődik</p>
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	20	<p>1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak jelölő élőhelyet a gypszerkezet átalakításával veszélyezteti a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)</p>

J01.01	leégés	L	15	A nádas leégése során jelölő vidra (<i>Lutra lutra</i>), a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgötte (<i>Triturus dobrogicus</i>), és nem jelölő, de védett állatfajok (madarak) és azok életterei pusztulhatnak el.
J02.03.	csatornázás és vízelvezetés	H	30	A mocsarak lecsapolására kialakított csatornák csapadékos időben ma is elvezetik a területről a vizet, így szárító hatásuk miatt veszélyeztetik a vízhez kötődő jelölő élőhelyek (1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei), valamint jelölő növényes állatfajok fennmaradását
J02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	H	30	A csatornázások, valamint a vízi műtárgyak nem megfelelő karbantartása miatt a belvízviszonyok jelentősen eltérnek a természetestől, instabilitásukkal veszélyeztetik a vízhez kötődő jelölő élőhelyek (6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állapotát
J02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból	M	2	A csatornák kotrása során a teljes mederszélességű kotrás jelentős negatív hatást gyakorol mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) élőhelyére
J02.11.01	üledék kotrása, eltávolítása	M	2	A csatornák kotrása során a teljes mederszélességű kotrás jelentős negatív hatást gyakorol mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) élőhelyére

A területre kívülről ható veszélyeztető tényezők

Kód	Leírás	Jelentősége (H = magas, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	20	1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak jelölő élőhelyet a gyepszervezet átalakításával veszélyezteti a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)

J02.03.	csatornázás és vízelvezetés	H	30	A mocsarak lecsapolására kialakított csatornák csapadékos időben ma is elvezetik a területről a vizet, így szárító hatásuk miatt veszélyeztetik a vízhez kötődő jelölő élőhelyek (1530*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei), valamint jelölő növény és állatfajok fennmaradását A csatornázások, valamint a vízi műtárgyak nem megfelelő karbantartása miatt a belvízviszonyok jelentősen eltérnek a természetestől,
J02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	H	30	instabilitásukkal veszélyeztetik a vízhez kötődő jelölő élőhelyek (6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caerulea</i>) és 6440 Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állapotát
J02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból	M	2	A csatornák kotrása során a teljes mederszélességű kotrás jelentős negatív hatást gyakorol mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) élőhelyére

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Célkitűzések:

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhely-típusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Az erősebb vízhatást igénylő, javítandó természetvédelmi helyzetű élőhelyek (*1530 pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 kékperjés rétek, 6440 mocsárrétek) ökológiai állapota, természetessége javuljon, elsősorban a természetes vízháztartási viszonyok helyreállítása, a tájidegen inváziós növényfajok irtása, a szántóterületekről eredő zavaró hatások mérséklése és a gyepterületi gyakorlat javítása – így a legeltetett állatok mennyiségének, fajának és fajtájának optimalizálása, a túllegeltetés megszüntetése, a szükségtelen tisztítókaszálások visszaszorítása, a mozaikos, hagyásterületi kaszálási gyakorlat és az élővilágot kímélő kaszálógéptípusok terjesztése, a kaszálási módok diverzifikálása – révén.

A kiskécskés aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományok természetvédelmi helyzetét javítani szükséges, elsősorban az élőhelyeit kedvezőtlenül megváltoztató vízelvezetések mérséklésével és megszüntetésével, a természetes vízháztartási viszonyok helyreállításával.

A mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) állományainak természetvédelmi helyzetét javítani szükséges, elsősorban a tartós felszíni vízborításnak kitett élőhelyek kiterjedésének növelésével, a tartós vízhatás erősségének növelésével, vonalas vízi létesítmények megfelelő kezelésével, karbantartásával, az alkalmas táplálkozó- és szaporodó helyek mennyiségének növelésével.

Az ürge (*Spermophilus citellus*) állományának megőrzése növelése további alkalmas élőhelyek helyes kezelésével. Számára fontos természetkímélő kaszálás, de elsősorban a legeltetés során a túllegeltetés, illetve alullegetetés elkerülésével, az ezzel járó változatos gyepszerkezet fenntartásával.

A vidra (*Lutra lutra*) állományának fenntartása a vizes élőhelyek megőrzésével biztosítható, a halastavak és csatornák megfelelő vízkezelésével, csatornáknak való ökológiai optimumon való vízvisszatartással valósítható meg hosszú távon.

A *1530 pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 kékperjés rétek, 6440 mocsárrétek élőhelyhez közvetlenül kötődő védett növényfajok (pl.: tarka sáfrány (*Crocus reticulatus*), pókbangó (*Ophrys sphegodes*), agárkosbor (*Orchis morio*), vitézkosbor (*Orchis militaris*) poloskaszagú kosbor (*Orchis coriophora*), korcs nőszirm (*Iris spuria*) állományának megőrzése, illetve ezen jelölő élőhely területének növelésével együttjáró állománynövekedése.

3.2. Kezelési javaslatok

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján

„(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

Kezelési egységek

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében *kezelési egységeket* (KE) határozunk meg, melyeket hasonló jellegű és azonos kezelési eljárást igénylő élőhely-foltok/egységek alkotnak (alapját az ÁNÉR élőhely-térkép adja). A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet, jellemzően természetes határokat követ a lehatárolás (vízfolyás, fasor, út, árok, töltés, táblahatár, stb.).

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, egyaránt tartalmaznak közösségi jelentőségű jelölő és nem jelölő élőhely-típusokat és fajok élőhelyeit egyaránt. Találhatók közöttük olyan részek is, amelyek a jelenlegi területalapú agrártámogatási rendszerben nem tartoznak a hasznosított mezőgazdasági területek közé (HMT), pl. mezsgyék, fasorok, mocsarak, vízállások. A kezelési egységeknél gazdálkodási jelleg szerint csoportosítva meghatározzuk azon intézkedéseket, amelyeket a közösségi jelentőségű élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhely-fejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A fenntartási tervben szereplő előírás javaslatok meghatározása – művelési ághoz kötötten – élőhely-típus szintjén történt.

Külön jelenítjük meg a terület fenntartására vonatkozó gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat, illetve a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatokat.

A kezelési javaslatokat elkülönítjük az élőhely-típusok és fajok megőrzése érdekében kötelezően betartandó előírásokra és önkéntesen vállalható (választható) előírás-javaslatokra.

Fontos hangsúlyozni, hogy ezen kezelési előírási javaslat sablonokat a szöveges indokló rész egészíti ki a kódtáblában nem található, specifikus, területre jellemző kezelési javaslatokkal.

A tervezési területen élőhelyi jellemzők és gazdálkodási-hasznosítási szempontok alapján az azonos kezelést igénylő élőhelyekre vonatkozóan 8-féle kezelési egységet határoztunk le.

Ezen kezelési egységek a következők:

KE1: Szántó

KE2: Halastó

KE3: Nádas

KE4: Zsombéksásos

KE5: Pannon szikes gyep

KE6: Száraz gyep

KE7: Űde, vízjárásos gyep

KE8: Infrastruktúrák

A kezelési egységek térképi lehatárolását és megjelenítését a Mellékletben található 5. számú térkép – Kezelési egységek tartalmazza.

A) Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok:

Itt azokat a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat fogalmaztuk meg, amelyek az egész Natura 2000 területre általánosan érvényesek (A kezelési egységek (KE) esetenként tartalmaznak további gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatokat is.):

A tervezett területen kivett területek aránya nem növekedhet. Bányászat (homok), további bányatelek nyitása nem támogatható. Technikai sporttevékenység (quad, off-road) nem támogatható.

Turisztika szempontjából a terület látogatása korlátozott létszámban, kizárólag az utakon történhet, tömegturizmus jelenléte nem támogatható. Egykori anyagnyerő kutak feltárása és rekultivációja javasolt.

B) Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok:

Egész területre vonatkozó, gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Ez a fejezet tartalmazza azokat a gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatokat, amelyek kezelési egységektől függetlenül a teljes Harkai-tó kiemelt jelentőségű természet megőrzési területre érvényesek vagy javasolhatóak. Az ezen felüli gazdálkodáshoz köthető általános javaslatokat az egyes KE (kezelési egységek) határozzák meg.

A továbbiakban az erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás és a halgazdálkodás tekintetében az egész területre vonatkozó általános kezelési javaslatok kerülnek ismertetésre:

Erdőgazdálkodás:

Az érintett NATURA 2000 területen belül található erdőrészekre a jóváhagyott Körzeti erdőterv a szabályzó dokumentum. Azonosítói: Körzeti Erdőterv, MGSZH Erdészeti Igazgatóság, Kecskemét, ügyszám: 0727/2012., Érvényes 2012.jan.1-től 2021. dec. 31-ig.

Az erdőgazdálkodás főbb kapcsolódó, kiemelten az erdőterületeken keletkező tüzesetek megelőzése érdekében betartandó főbb hatályos jogszabályi előírása: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló *2009. évi XXXVII. törvény*; az erdők tűz elleni védelméről szóló *4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet*. Elsősorban: a tüzesetek megelőzésével kapcsolatos előírások, a fokozott tűzveszély időszakára vonatkozó szabályok, az erdő tűz elleni védelmével kapcsolatos feltételek megteremtése, az erdőterületen található védett

növénytársulásokban a teljes talaj-előkészítés és a vágásterületen az égetés csak növény-egészségügyi indokból vagy természeti kár megelőzése, illetve elhárítása miatt végezhető. Az erdőterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Vadgazdálkodás:

- A tervezési terület által érintett vadgazdálkodási egységek érvényes vadgazdálkodási üzemtervei értelmében a Natura 2000 területeken nem megengedett olyan tevékenységet folytatni, amely a jelölő élőhely-típusok fennmaradását veszélyezteti.
- A vadgazdálkodási üzemterv természetvédelmi szempontú előírásainak értelmében előzetesen egyeztetni javasolt a nemzeti park igazgatósággal minden olyan tevékenység végzése előtt, amely a fenti állapot bekövetkezését eredményezheti, de különösen az alábbi esetekben:
  - vadászati létesítmény, berendezés (les, cserkelőút, szóró, sózó, dagonya, stb.) elhelyezése a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve javasolt.
  - A kialakítás során törekedni kell a területre/tájegységre jellemző anyagok alkalmazására, a berendezések tájba illesztésére.
  - A területen jelenlévő nagy létszámú nagyvad állomány kártételének megelőzése céljából a kiemelten védendő területrészeknél (természeti értékek, erdőfelújítás) támogatandó a vadkerítések alkalmazása, illetve a vaddisznó (*Sus scrofa*) állomány fokozott gyérítése.
  - Vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatban kiemelendő a vad védelméről a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény, annak vonatkozó előírásai: elsősorban: vad és élőhelyének védelme, vadászatra jogosult vad és élőhely-védelmi feladatai, vadászati idény és vadászati tilalmi idő, vadászati kíméleti terület, vadgazdálkodási tervek, vadkár megelőzése

Halgazdálkodás, vizes élőhelyek kezelése:

A halastavakon, vizes élőhelyeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Kezelési egységek és kezelési javaslatok:

a) Kezelési egység kódja: KE1 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Szántó

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. - / T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Meglévő szántók visszagyepesítése támogatandó. Visszagyepesítéskor a gyep szerkezeti kialakulásáig, megerősödéséig a legeltetés nem ajánlott. Kaszálással szükséges a területek további fenntartása.

Új szántó, gyümölcsös, szőlő, stb. művelési ágú ingatlant létesítése korábbi gyep, erdő vagy kivett művelési ágú ingatlan helyén nem támogatandó. A természetvédelmi kezelés során, szükséges a valós állapotoknak megfelelő művelési ágakra történő kataszteri nyilvántartásban való módosítás.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani.

A területeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
SZ16	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ54	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gypesedéssel.
SZ67	Természetbarát gypesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor kell legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Az eredeti élőhelyek propagulum forrásai adottak a visszagyepesítésre, így sikeres élőhely-rekonstrukciókat lehet végrehajtani ezeken a területeken. Visszagyepesítéskor a gyepek szerkezeti kialakulásáig, megerősödéséig a legeltetés nem ajánlott. Kaszálással szükséges a területek további fenntartása.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítés őshonos állománnyal, vagy nem inváziós fafaj 2-3 őshonos elegyítéssel támogatható. Energiaültetvények létesítése nem javasolt.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Gyeptelepítés utáni fás legelő kialakítása támogatható.

j) A kezelési javaslatok indoklása

A szántóterületekre javasolt kezelési javaslatok egy része a szomszédos, értékesebb területek és jelölő állatfajainak védelmére irányulnak. A parcella széleitől számított vegyszermentes szegély elsősorban a szomszédos vizes élőhelyek, többnyire vízjárásos gyepek védelme érdekében került megállapításra. Itt a szántók szegélyében vizes mélyedésekben már gyakran előfordul a jelölő kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), illetve vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgöte is (*Triturus dobrogicus*), mely szervezetekre károsak lehetnek az egyes növényvédő szerek használata. A szántókon esetlegesen előforduló belvizek esetén is ugyanezen jelölő kétélűfajok jelenléte tapasztalható, így ezen területen és szegélyén a talajművelés nem javasolt, illetve a szegélyben történő korlátozás az állandó veszélyként fennálló beszántás valószínűségét csökkenti.

Természetvédelmi szempontból az élőhelyeknek nem nevezhető intenzíven és extenzíven használt mezőgazdasági területek arányának csökkentése indokolt, mivel fontos, jelölő élőhelyek közé ékelődve, azok rovására lettek kialakítva. Elsősorban azon szántóterületek visszagyepesítése indokolt, melyek jelenleg is legelő művelési ágban vannak. A gyepesítés módszerére többféle lehetőséget kínálnak a kezelési javaslatok, melyek közül a beszántott szegélyterületek visszaállításra a spontán visszagyepesítés javasolt, míg az esetleges művelési ág-váltással kapcsolatos gyepesítés gyeptelepítéssel javasolt, ezek miatt van lehetőség az adott területre a legmegfelelőbb módszer kiválasztása. A gyepesítés során a tájidegen magkeverék alkalmazásának korlátozása az egész Natura 2000 terület őshonos fajkészletének védelme érdekében került megállapításra.

Telepített cserjeszegéllyel csökkenthető a szomszédos területek növény védőszer és műtrágya bemosódásának lehetősége.

a) Kezelési egység kódja: *KE2 kezelési egység*

b) Kezelési egység megnevezése: *Halastó*

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. - / U9m – Mesterséges állóvizek

d) **Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok**

A halastavak, mint a Natura 2000-es terület, mint a térség egyetlen jelentős vízfelülete, meghatározó szerepet tölt be a vízhez kötődő élőhelyek és fajok térségi fennmaradásában. Erre való tekintettel a halastavak kezelésében természetszerű gazdálkodás ajánlott.

e) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani.

A területeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V37	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 1-ig fel kell tölteni.
V51	A nádas minimum 30-40%-át nem szabad learatni.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.

f) **Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat**

Kisebb, kezeletlen időszakos vagy állandó vízállású élőhelyek kialakítása élőhely-fejlesztéssel javasolt.

g) **Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok**

A Harka-tó madárvilágát bemutatandó, az évezredforduló táján egy tanösvényt alakítottak ki a tó körül, mely többek között a középgáton haladt keresztül. Ez a tanösvény a karbantartás hiányában teljesen lepusztult, a táblák egy része összedőlt, másik részük még áll, de alig olvasható. Nagyobb probléma viszont, hogy a tanösvény fő célja, a tavak bemutatása nem, vagy csak nehezen oldható meg, a középgát látogathatóságának korlátozása miatt. A térségben egyedülálló és különleges természeti értéket képviselő,

valóban gazdag madárvilággal rendelkező Harka-tóra érdemes lenne újból kiépíteni egy színvonalas tanösvényt, mely a környező települések környezeti neveléséhez minden bizonnyal sokat tudna adni.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

j) A kezelési javaslatok indoklása

Kezelési javaslatok a vizes élőhelyekhez kötődő jelölő és további védett vagy fokozottan védett fajok számára fontos nádas búvóhelyek megőrzését, vizes élőhelyek mozaikosságának megőrzését szolgálja. Olyan növényvédő szerek használata javasolt, melyek a vizes élőhelyre, illetve hozzá kötődő fajokra, elsősorban a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományára ne legyen veszélyeztető tényező.

Azon nem kezelt töegységekben, ahol teljesen benádasodott szárazabb tófelület található, legeltetéssel (elsősorban bivaly, szarvasmarha) kialakítható tisztább tófelületek alkalmasak lehetnek a jövőben víztároló, vizes élőhely kialakítására.

A halastavak felöltésének javasolt legkésőbbi tavaszi időpontja elsősorban a jelölő kétéltű- és hüllőfajok védelme érdekében, így a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*) fajok és a vidra (*Lutra lutra*) számára került megállapításra.

Nádaratás esetén javasolt hagyásfoltok kialakítása az itt költő, korai élőhely-foglalású fajok (pl: bölömbika (*Botaurus stellaris*) számára. Nádaratás érdekében a vízelvezetés hátrányosan hatna az itt jelenlévő, jelölő kétéltű- és hüllőfajokra, így a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*), illetve a vidra (*Lutra lutra*) számára nyújt alkalmas élőhelyet.

A vidra (*Lutra lutra*): A halastavak, víztározók, mint fontos vidraélőhelyek, megőrzése számos további védett faj, illetve ezek élőhelyeinek megőrzését is szolgálja. Legjelentősebb állománycsökkentő tényező a gázolás élőhelyeinek közelében. Az érintett területen viszont ez nem veszélyeztető tényező hiszen nincs közelben forgalmas útvonal, inkább a halgazdálkodás nem kedvelt eleme, azonban a halgazdálkodást segítő támogatások bevezetésével kompenzálható a halállományban okozott kár. Az ökológiai vízszint biztosítása mellett egyéb fajvédelmi intézkedést nem igényel.

a) Kezelési egység kódja: KE3 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Nádas

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. - / B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Elsősorban a halastavaktól északra elterülő kiterjedt nádasokra vonatkozóan mind vízmegőrzési, mind nádgazdálkodási, mind pedig természetvédelmi szempontból, egy optimális vízszintet biztosítani kell a meglévő nádasok alatt.

Minden vízmegőrzésre irányuló fejlesztés kívánatos a területen, náddepózás, szállítás útvonalát a jelölő élőhelyek és fajok védelme érdekében javasolt előzetesen egyeztetni.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani.

A területeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.
V50	A nádas minimum 20-30%-át nem szabad learatni.
V53	A hagyás foltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

A területen természetes úton összegyülemlő vizek megtartása mindenképp kívánatos. A területről a csapadékvizeket elvezető árkok, csatornák és azok műtárgyainak karbantartására, a jelenleginél szabályozottabb keretek között, nagyobb hangsúlyt kell fektetni.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítés és energiaültetvények létesítése nem javasolt.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

j) A kezelési javaslatok indoklása

A nádasokra gyűjtött kezelési előírási javaslatok elsősorban a vízmegőrzés, élőhely jellegének megőrzését szolgálja a vízhez kötődő jelölő fajok, elsősorban a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*) és zavartalan nádasokban rejtőzködő vidra (*Lutra lutra*) számára. Vízi szervezetekre veszélyes anyagok a tápláléklánca kerülve veszélyeztetné ezen fajok állományát. A hagyás-foltok kialakításával, a nádasok felszínének kíméletével a jelölő kétélűfajok zavartalan telelőhelye, vidra élőhelye biztosítható.

Olyan növényvédő szerek használata javasolt, melyek a vizes élőhelyre, illetve hozzá kötődő fajokra, elsősorban a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományára ne legyen veszélyeztető tényező.

Azon nem kezelt töegységekben, ahol teljesen benádasodott szárazabb tófelület található, legeltetéssel (elsősorban bivaly, szarvasmarha) kialakítható tisztább tófelületek alkalmasak lehetnek a jövőben víztároló, vizes élőhely kialakítására. A nádaratás során olyan technológiát kell alkalmazni, mely nem akad el a nádasban, így nem okoz maradandó talajsérülést a nádasban, így lehetőség szerint a nagyobb összsúlyú, önjáró gépek alkalmazása csak tartós fagyok beálltával javasolt. A nádaratás érdekében nem történhet vízkormányzás, hiszen vizes élőhelyekhez kötődő, jelölő állatfajok, így a a dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*), illetve a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) érdekében is a későbbiekben egészen biztosan negatív hatással lehet, hiszen a lecsapolás és nádaratás utáni tavaszi időszakban a szélsőséges időjárási tényezők, az alacsony talajvízszint miatt nem biztosított a vízutánpótlás. Az öreg, avas nád jelenléte csak hagyásfoltok több éven keresztüli megőrzésével biztosítható, ezzel lehetővé válik olyan fajok élőhelyének megőrzése melyek költőhelyül idősebb nádaszt választanak (pl. fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*), illetve áttelelő rovarfajok számára is nélkülözhetetlen.

A vidra (*Lutra lutra*): A halastavak, víztározók, mint fontos vidra élőhelyek, megőrzése számos további védett faj, illetve ezek élőhelyeinek megőrzését is szolgálja. Legjelentősebb állománycsökkentő tényező a gázolás élőhelyeinek közelében. Az érintett területen viszont ez nem veszélyeztető tényező hiszen nincs közelben forgalmas útvonal, inkább a halgazdálkodás nem kedvelt eleme, azonban a halgazdálkodást segítő támogatások bevezetésével kompenzálható a halállományban okozott kár. Az ökológiai vízszint biztosítása mellett egyéb fajvédelmi intézkedést nem igényel.

a) Kezelési egység kódja: KE4 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Zsombéksásos

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. -/B4 – Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A vízszint olyan optimális szintre kell beállítani, ahol a zsombékoknak csak a felső, hajtást hozó része áll ki a vízből. Ezt a vízszintet az év lehető legnagyobb részében kívánatos lenne biztosítani. A területre összegyűlő csapadék elvezetését meg kell szüntetni, elsősorban a meglévő csatornában a vízvisszatartással.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gyepgazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi és vízügyi igazgatási szervek vagyongazdálkodásában lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

A gyepterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

A nádas visszaszorítását nádaratással is kívánatos lenne elősegíteni, oly módon, hogy fagyott talajon a nádat a zsombékokra tekintettel, a lehető legkisebb taposás mellett kézi erővel kell learatni, és elszállítani a területéről, majd szarvasmarhával, vagy bivallyal a friss hajtásokat kilegeltetni.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslat.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítés és energiaültetvény létrehozása nem javasolt.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Fás legelő telepítés nem támogatható.

j) A kezelési javaslatok indoklása

A zsombéksásos állomány jelentős mértékben elnádásodott, ami a területre jellemző általános szárazodásnak tudható be. Az eredeti jelölő élőhely természetességének növelés cél, melyet a nád visszaszorítása mellett elsősorban a zsombékos alatti vízszint szabályozásával kell elérni. A nádgazdálkodás a területen korlátozott mértékben, az élőhely-rekonstrukciós célok figyelembe vétele mellett, az illetékes nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kivitelezhető, kizárólag kézi eszközzel történhet.

A kaszálás nem támogatható a kezelési egységben, hiszen a kaszálással járó gépi munkavégzés során az állományalkotó zsombéksás (*Carex elata*) földből kiálló tömött csoportjai sérülnének, hosszabb távon pusztulnának, így a legmegfelelőbb kezelés a legeltetés (elsősorban szarvasmarhával, bivallyal), azonban a fokozott taposás elkerülése érdekében javasolt a legelőnyomás mértékét egyeztetni a nemzeti park igazgatósággal, a túllegeltetés és a zsombéksásos élőhely sérülésének elkerülése érdekében.

A jó állapotú, vízben bővelkedő zsombéksásosok fenntartásával és kezelési javaslatok betartásával az itt élő, jelölő kétéltűfajok ((dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*), illetve a vöröshasú unka (*Bombina bombina*)) állománya őrizhető meg.

a) Kezelési egység kódja: KE5 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Pannon szikes gyep

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. **1530* Pannon szikesek** / F1b – Cickórós puszták
2. **1530* Pannon szikesek** / F2 – Szikes rétek
3. **1530* Pannon szikesek** / F4 – Üde mézpzásitos szikfokok
4. **1530* Pannon szikesek** / F5 – Padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az érintett cickórós pusztákat jelenleg, elsősorban szarvasmarha-legeltetéssel hasznosítják. A legeltetés során ügyelni kell, hogy a meghatározott számos állat mennyisége ne haladja meg az előírtakat. Az élőhely túllegeltetése kerülendő. Amennyiben a pásztoroló legeltetés nem megoldható, a villanypásztoros elkerítés is alkalmazható azzal a kikötéssel, hogy a villanypásztorral elkerített területnek kellően nagyméretűnek lennie. A legeltetést a költési idő megkezdése előtt célszerű megkezdeni, hogy a területen megjelenő állatok a már meglévő fészkekben kárt ne tehessenek. Azokon a területrészekben, ahol a legeltetés nem kivitelezhető, a vízviszonyoktól függően csakis száraz állapotban kaszálással is kezelhetők a szikes rétek. Kaszálás esetén legalább 8 cm-es fűtarlót kell hagyni, és a kezelési egység legalább 10-15%-át évente változó elhelyezkedésben ki kell hagyni a kaszálásból. A felbálázott fűtermést a területről haladéktalanul el kell szállítani. A legeltetéssel kezelt réteken a vegetáció alakulásától függően alkalmi tisztítókaszálás is szükségessé válhat. Tisztítókaszálás esetén legalább 8 cm-es fűtarlót kell hagyni, és a kezelési egység legalább 10-15%-át évente változó elhelyezkedésben ki kell hagyni a kaszálásból. Ezt a legszárazabb periódusban augusztus–szeptember időszakában szabad elvégezni.

A cickórós élőhelyek kaszálása helyett a legeltetés a preferált kezelési módszer, ha csak lehet, illetve a kaszálással érintett területrészekben, melyeken nem biztosítható a legeltetés, ott nagyobb hagyás-foltok meghagyásával csökkenthető az aszályos évek szárító hatása, illetve ezen foltok kijelölésénél a jelölő fajok, illetve más védett, fokozottan védett fajok védelme érdekében kerülne előzetesen kijelölésre.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gyepgazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi és vízügyi igazgatási szervek vagyongazdálkodásában lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

A gyepterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY114	Legelőterületen a tisztító kaszálást és szárzúzást úgy kell végezni, hogy az őshonos legelőgyomokkal terhelt területrészek 50%-nál nagyobb arányban ne sérüljenek.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY48	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY60	A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY80	A gyeppet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY88	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY94	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY98	A kaszátlan területet kaszálásenként más helyen kell kialakítani.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

A legelő vagy kaszáló művelési ágban levő, de ténylegesen szántóként használt területek visszagyepesítését haladéktalanul meg kell oldani elsősorban helyi fűmagkeverék és lucerna együttes vetésével, majd a területek 3 évig tartó felhagyásával. Ez után el lehet kezdeni a terület legeltetését.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Az illegálisan elhelyezett hulladék eltávolítása, illetve a jövőbeni hulladéklerakások megakadályozása szükséges. További nyomvonalas létesítmények kialakítása nem javasolt.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

További erdőtelepítés és energia ültetvény létrehozása nem támogatandó.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Fás legelő kialakítása támogatható, elsősorban a területen jelenlévő idős fák meghagyásával, ennek hiányában telepítéssel.

j) A kezelési javaslatok indoklása

A cickóros puszták kiterjedése a jelenlegi tervezési területen a jelölő szikes élőhely egyik fontos eleme, amely területi arányának fenntartása kifejezetten kívánatos. A cickóros puszták fenntartása szempontjából is legfontosabb a szikes tavakra jellemző szezonális jellegű vízborítás biztosítása a lehetőségekhez képest megfelelő mennyiségű és minőségű vízkészlet természetszerű helyben történő megőrzésével, amellyel biztosítható a cickóros puszták fennmaradásához szükséges felszín közeli talajvízszint. Ez elsősorban a helyi vízgyűjtőről lenne indokolt biztosítani. Ennek érdekében a meglévő csatornahálózatot indokolt elzárni. A száraz vegetációs periódusok azt eredményezik, hogy hosszútávon az élőhely jelentősen sérül, degradálódik, melynek egyenes következménye lehet a jelenlegi igénybe vétel mellett, hogy az élőhely átalakul, megszűnik. Az átalakulási folyamat kedvezőtlen mivel a degradáltságot jelentő jellegtelen üde gyepek élőhely irányba mutató átalakulás várható.

Akár direktvetéses felújításról akár szénaterítéses vagy szénamurvás felületéről beszélünk, a felületessel járó gépi munkavégzés minden esetben a terület buckajellegének károsodását eredményezi, illetve a erős taposással járó munkaművelet veszélyeztetheti a gyepszerkezetet. Ugyanezen indokok miatt kerülni kell a tisztítókaszálások során a talajmeghajtású eszközöket is. A dobkasza használata nem javasolt, mivel örvénylő, szívó hatása miatt a gyepek apró termetű állatfajaira legnagyobb részére veszélyt jelent. Túpászták létesítésével járó gépi talajmunkák egyrészt a terület formavilágában okoznak érzékeny károkat, illetve a talajműveléssel felnyitott gyepfelszín éppen a inváziós fajokkal egyébként is veszélyeztetettebb erdőterületekkel határos részeken teszi lehetővé lágú- és fűszárú inváziós fajok gyepterületeken való megjelenését, elterjedését.

Tisztítókaszálás során hagyás területen meghagyott őshonos gyomok (pl. bogáncsfajok, aszatfajok) jelenléte elsősorban az itt élő gerinctelenek áttelelő helyeként és egyes madárfajok téli táplálékforrásaiként működnek. A tisztítókaszálással elsősorban az inváziós fajok térhódítását csökkentik. A kaszálás, legeltetés során javasolt egyeztetni a természetvédelmi kezelő szervvel, a kaszálás nem egyidejű elvégzése, hagyás-foltok megőrzése a jelölő ürge (*Spermophilus citellus*) állományára kedvező hatású. a kaszátlan hagyás-foltok kijelölése elsősorban az itt élő egyéb védett növényfajok érdekében fontos kezelési javaslat.

Az ürge (*Spermophilus citellus*): A faj megőrzése érdekében a legfontosabb feladat a meglévő állományok élőhelyének fenntartása, azokon a legeltetés biztosítása. A kaszálás csak abban az esetben alkalmazható, ha elég sűrűn végzik ahhoz, hogy a növényzet magassága soha ne haladja meg a 10-15 cm-t.

a) Kezelési egység kódja: KE6 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Száraz gyepek

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. - / H5b – Homoki sztyeprétek
2. - / OB – Jellegtelen üde gyepek
3. - / OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
4. - / P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
5. - / RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
6. - / S2 – Nemesnyárasok
7. - / S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai
8. - / S7 – Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok
9. - / T8 – Extenzív szőlők és gyümölcsösök

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Gyepterületeket a változatos domborzati viszonyok megőrzése érdekében elsősorban legeltetéssel esetleg kaszálással javasolt hasznosítani. A legeltetés elsősorban juh, ló, szamár és szarvasmarhafélékkel javasolt. A legelőnyomás mértéke az ökológiai viszonyoktól függően változhat, illetve a legeltetési időszak mértéke is.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gyepegzálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi és vízügyi igazgatási szervek vagyongazdálkodásában lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

A gyepterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, rendelkezési használata tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY48	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY60	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY88	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY89	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY94	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY98	A kaszátlan területet kaszálásenként más helyen kell kialakítani.
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY110	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY114	Legelőterületen a tisztító kaszálást és szárzúzást úgy kell végezni, hogy az őshonos legelőgyomokkal terhelt területrészek 50%-nál nagyobb arányban ne sérüljenek.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslat.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Kékperjések, mocsárrétek: A terület egykor feltehetően jóval nagyobb kiterjedésű kékperjés területei mára oly mértékben kiszáradtak, elsztyeppesedtek, átalakultak más jellegű (D34, F1b, OC, OB) élőhelyekké, hogy jó állapotú, kékperje dominálta állományokat már csak nyomokban, néhány 100 négyzetméteres foltban találunk a terület középső részén. Állományaik kiszáradtak, karakterfajokban szegényesek, szikes fajokkal töltődnek, átmenetet mutatnak a szikes rétek és a cickórosok felé, így a lokális kezelés elsősorban a vízvisszatartás, valamint a vízutánpótlás irányába kell, hogy hasson.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

További erdőtelepítés és energia ültetvény létrehozása nem támogatandó.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Fás legelő kialakítása támogatható, elsősorban a területen jelenlévő idős fák meghagyásával, ennek hiányában telepítéssel.

j) A kezelési javaslatok indoklása

Akár direktvetéses felújításról akár szénaterítéses vagy szénamurvás felületéről beszélünk, a felületessel járó gépi munkavégzés minden esetben a terület buckajellegének károsodását eredményezi, illetve a erős taposással járó munkaművelet veszélyeztetheti a gyepszerkezetet. Ugyanezen indokok miatt kerülni kell a tisztítókaszálások során a talajmeghajtású eszközöket is. A dobkasza használata nem javasolt, mivel örvénylő, szívó hatása miatt a gyepek apró termetű állatfajaira legnagyobb részére veszélyt jelent. Túpászták létesítésével járó gépi talajmunkák egyrészt a terület formavilágában okoznak érzékeny károkat, illetve a talajműveléssel felnyitott gyepfelszín éppen a inváziós fajokkal egyébként is veszélyeztetettebb erdőterületekkel határos részekben teszi lehetővé lágú- és fászszerű inváziós fajok gyepterületeken való megjelenését, elterjedését.

A gyepterület fajgazdagságának megőrzése érdekében juh, szarvasmarhafélék és lófélék legeltethetőek a területen, hiszen ezen haszonállatok táplálkozási preferenciája biztosít változatos gyepösszetételt. A gyepen található őshonos cserjékre és fákra vonatkozó korlátozási javaslatok törekednek ezek megőrzésére, általuk megfelelő mikroklíma, kis mértékű árnyékoló hatás, magasabb páratartalom biztosítására.

Az élőhely kezelési szükségletének az extenzív gyepgazdálkodási módszerek közül leginkább a legeltetés felel meg. A vegetáció szukcessziójából eredő szerves anyag eltávolításának lehetséges módszere a kaszálás is, viszont ez élővilág-védelmi szempontból kevésbé természetszerű beavatkozás, továbbá a nem megfelelő időben és módon végzett kaszálás jelentős károkat okozhat az élővilágban. Az idő és térbeli korlátozásokat ezeknek a károknak a minimalizálása érdekében határoztuk meg. A kezelési egységben található valamennyi élőhely-típust óvni kell a túlhasznosítástól, ez alól még a kevésbé természetes élőhelyek sem kivételek (jellegtelen száraz-félszáraz és üde gyepek). A legelő állatfaját és mennyiségét be kell tartani. Az éves csapadékviszonyok a legeltetés intenzitását erősen befolyásolják, ezért a legeltetés mértékénél ezzel az értékkel is számolni kell. A kezelési egység jelölő és természetes élőhelyeit érintő beavatkozások nem lehetnek degradáló jellegűek (pl.: túllegeltetés, túlkaszálás), a kevésbé természetes élőhelyek hasznosítása csak az élőhely javítását szolgálhatja. A kezelési egységben a víz visszatartását minden eszközzel meg kell valósítani.

Tisztítókaszálás során hagyás területen meghagyott őshonos gyomok (pl. bogáncsfajok, aszatfajok) jelenléte elsősorban az itt élő gerinctelenek áttelelő helyeként és egyes madárfajok téli táplálékforrásaiként működnek. A tisztítókaszálással elsősorban az inváziós fajok térhódítását csökkentik. A kaszálás, legeltetés során javasolt egyeztetni a természetvédelmi kezelő szervvel, a kaszálás nem egyidejű elvégzése, hagyás-foltok megőrzése a jelölő ürge (*Spermophilus citellus*) állományára kedvező hatású. A kaszátlan hagyás-foltok kijelölése elsősorban az itt élő egyéb védett növényfajok érdekében fontos kezelési javaslat.

Az ürge (*Spermophilus citellus*): A faj megőrzése érdekében a legfontosabb feladat a meglévő állományok élőhelyének fenntartása, azokon a legeltetés biztosítása. A kaszálás csak abban az esetben alkalmazható, ha elég sűrűn végzik ahhoz, hogy a növényzet magassága soha ne haladja meg a 10-15 cm-t.

a) Kezelési egység kódja: KE7 kezelési egység

b) Kezelési egység megnevezése: Üde, vízjárásos gyeppek

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. - / B3 – Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak
2. - / B5 – Nem zsombékoló magassárrétek
3. - / B6 – Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak
4. **6410 Kékperjés láprétek** / D2 – Kékperjés rétek
5. **6440 Ártéri mocsárrétek** / D34 – Mocsárrétek

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A vízszint olyan optimális szintre kell beállítani, ez akkor optimális mikor a gyepen í vízfelület nem látszik, de rálépve tocsog, a talaj és a gyep közül szűrődik ki a kiszorított víz, ez az ún. csicsogós állapot. Ezt a vízszintet az év lehető legnagyobb részében kívánatos lenne biztosítani. A területre összegyűlő csapadék elvezetését meg kell szüntetni, elsősorban a meglévő csatornában a vízvisszatartással.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gyepgazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani, azonban a honvédelmi és vízügyi igazgatási szervek vagyongazdálkodásában lévő állami tulajdonú Natura 2000 gyepterületekre, valamint azok földhasználóira a fenti rendelet előírásai nem vonatkoznak.

A gyepterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY48	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslat.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Művelési ág változtatás nem támogatható.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Fás legelő kialakítása támogatható, elsősorban a területen jelenlévő idős fák meghagyásával, ennek hiányában telepítéssel, kizárólag termőhelynek megfelelően őshonos faegyedekkel, így például magyar kőris (*Fraxinus angustifolia subs. pannonica*)

j) A kezelési javaslatok indoklása

Akár direktvetéses felújításról akár szénaterítéses vagy szénamurvás felülvetésről beszélünk, a felülvetéssel járó gépi munkavégzés minden esetben a terület buckajellegének károsodását eredményezi, illetve a erős taposással járó munkaművelet veszélyeztetheti a gyepszerkezetet. Ugyanezen indokok miatt kerülni kell a tisztítókaszálások során a talajmeghajtású eszközöket is. A dobkaszó használata nem javasolt, mivel örvénylő, szívó hatása miatt a gyepek apró termetű állatfajaira legnagyobb részére veszélyt jelent. Tűzpázták létesítésével járó gépi talajmunkák egyrészt a terület formavilágában okoznak érzékeny károkat, illetve a talajműveléssel felnyitott gyepfelszín éppen a inváziós fajokkal egyébként is veszélyeztetettebb erdőterületekkel határos részeken teszi lehetővé lágú- és fásszárú inváziós fajok gyepterületeken való megjelenését, elterjedését.

Az élőhely kezelési szükségletének az extenzív gyepgazdálkodási módszerek közül leginkább a legeltetés felel meg. A vegetáció szukcessziójából eredő szerves anyag eltávolításának lehetséges módszere a kaszálás is, viszont ez élővilág-védelmi szempontból kevésbé természetszerű beavatkozás, továbbá a nem megfelelő időben és módon végzett

kaszálás jelentős károkat okozhat az élővilágban. Az idő és térbeli korlátozásokat ezeknek a károknak a minimalizálása érdekében határoztuk meg. A kezelési egységben található valamennyi élőhely-típust óvni kell a túlhasznosítástól, ez alól még a kevésbé természetes élőhelyek sem kivételek (jellegtelen száraz-félszáraz és üde gyepek). A legelő állat fajtáját és mennyiségét be kell tartani. Az éves csapadékviszonyok a legeltetés intenzitását erősen befolyásolják, ezért a legeltetés mértékénél ezzel az értékkel is számolni kell. A kezelési egység jelölő és természetes élőhelyeit érintő beavatkozások nem lehetnek degradáló jellegűek (pl.: túllegeltetés, túlkaszálás), a kevésbé természetes élőhelyek hasznosítása csak az élőhely javítását szolgálhatja. A kezelési egységben a víz visszatartását minden eszközzel meg kell valósítani.

a) Kezelési egység kódja: *KE8 kezelési egység*

b) Kezelési egység megnevezése: *Infrastruktúrák*

c) Érintett élőhelyek (jelölő élőhely/ÁNÉR):

1. - / OF – Magaskórós ruderalis gyomnövényzet
2. - / OG – Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet
3. - / U4 – Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók
4. - / U8m – Csatornák
5. - / U10 – Tanyák, családi gazdaságok
6. - / U11 – Úthálózat

d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A területeken is minden fejlesztés, beruházás kapcsán törekedni kell a tájba illő kivitelezési megoldásokra. A területen található 4 db MOL termelő olajkút és 7 db nagynyomású MOL kőolajvezeték, melyek üzemeltetése kapcsán a lehető legkörültekintőbben, az illetékes természetvédelmi hatósággal közreműködve, kell eljárni. A Harkai-tó NATURA 2000 területet a Kiskunhalas-I. és a Harkakötöny-I. bányatelek érinti.

A MOL nagynyomású kőolajvezetékek (Kiskunhalas-Szank DN300-as kőolajvezeték, Harkakötöny külterületi 0164/43.- és a 0164/36.- hrsz-ek érintettségével) 13-13 m-es biztonsági sávjában üzemeltetéskor évente egy-két alkalommal kaszálás és szükség esetén szárzúzás történik nyomvonal karbantartás kapcsán. A területen megtalálható fúrású iszapgödörök feltárása és rekultivációja egyelőre folyamatban van.

e) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

A) Kötelezően betartandó előírások

A terület gazdálkodása során az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet előírásait kötelezően szükséges betartani.

A területeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

B) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslat.

f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslat

Vízgazdálkodás és javaslat a vízkezelésre

A Harkai-tó által érintett terület Ny-i részén húzódik egy DN 400-as gázvezeték és további bányászati kábelek, kb. 520 m hosszan. Az objektumokat az FGSZ Zrt. üzemelteti és tartja karban.

A Dong-éri főcsatorna és mellékágainak tekintetében javasolt a meglévő vízjogi üzemeltetési engedélyének következő aktualizálása a meglévő természetvédelmi szempontú igények és üzemeltetés érdekében.

Ezt az érintetteknek közösen, a konszenzuson alapuló közös célok meghatározása után kell kezdeményezni az illetékes Vízügyi Hatóságnál.

Esetleges új műtárgyak létesítése előtt vízjogi létesítési engedélyt kell beszerezni az illetékes Vízügyi Hatóságnál.

A terület felszíni vizei a Harkai-tó, illetve ettől északi irányba húzódó Dong-ér és mellékágai. A Dong-érben a terepi munka teljes időtartama alatt jelen volt nyílt vízborítás, azonban minősége erősen kifogásolható volt, mivel a csatorna szennyvízbetáplálást is kap. A rendelkezésünkre bocsátott anyagok alapján látható, hogy a Dong-ér hatályos vízjogi üzemeltetési engedély alapján üzemel. Amennyiben a csatorna üzemeltetése a jelenlegi módon és gyakorlat mellett zajlik, úgy véleményünk szerint nem tartható fent a csatlakozó nedves élőhelyek korábban jellemző ökológiai állapota és további szárazodással és a vegetáció degradációjával kell számolni. A Dong-ér medre viszonylag mély, ezért a tőle északra található területekre jutó csapadékvíz is elviszi. Ez különösen száraz időszakban jelent gondot. A Dong-ér mély medrének részleges feltöltése kedvezően befolyásolhatja a tőle északra fekvő jelenleg igen száraz kékperjés láprét foltok kedvezőtlen állapotát. A kékperjés lápréteken még jelen vannak a láprétek fontos jelölő fajai. A tömegesebb lápréti fajok feltehetően jelentős mennyiségű propagulum-készlettel rendelkezhetnek a talajban így többletvíz bejutása mellett a láprétek regenerálódása viszonylag gyors lehet. A Harkai-tóban nagyobb szabad vízfelszín borítás volt jellemző az egész vizsgálati periódusban. A Harkai-tó hatása csak a közvetlen környezetében, főként a déli oldalon elhelyezkedő kisebb-nagyobb kiterjedésű gyepterületeken érződhet.

A) Az Akadémiai-csatorna torkolata fölötti Dong-ér hatásterületén: 6410 (kékperjés láprét) indikátorállományok térszintje 117,5-118,0 mBf; elméleti vízigény II-V: 0,1-0,4 m felszíni vízborítás, de legalább víztelített feltalaj, VII: -1,6 m-nél magasabb talajvíz; éves minimum: -2,2 m-nél magasabb talajvíz.

B) Az Akadémiai-csatorna alatti Dong-ér hatásterületén: 6410 (kékperjés láprét) indikátorállományok térszintje 117,1-117,7 mBf; elméleti vízigény II-V: 0,1-0,4 m felszíni vízborítás, de legalább víztelített feltalaj, VII: -1,6 m-nél magasabb talajvíz; éves minimum: -2,2 m-nél magasabb talajvíz.

Javaslat a csatorna vízjogi üzemeltetési engedélyének felülvizsgálatához:

A) A 61+360 tiltós műtárgynál II-V: 117,8 mBf-ig vízmegőrzés; VI-I: 117,2 mBf-ig vízmegőrzés (tekintettel a 117,0-117,5 mBf közötti, ex lege védett mocsarakra).

B) A 60+584 zsilipnél II-V: 117,8 mBf-ig vízmegőrzés; VI-I: 117,2 mBf-ig vízmegőrzés (tekintettel a 117,0-117,5 mBf közötti, ex lege védett mocsarakra).

C) Az 58+577 tiltós áteresznél II-V: 117,4 mBf-ig vízmegőrzés; VI-I: 116,8 mBf-ig vízmegőrzés

D) Betorkolló, vízjogi engedély nélküli árkokból vízbefogadás ne történjen, Natura 2000 területet lecsapoló szerepük elzárással legyen megszüntetve.

E) Az általános karbantartási javaslatok alkalmazandók. Kotorni csak akkor lehet a csatornát a Natura 2000 területen belül, ha egyértelműen, dokumentáltan igazolt, hogy az egyéb típusú karbantartás (hínárkaszás, nádkaszás) nem elégíti ki a jogos, nem természetvédelmi igényeket.

Dong-ér csatorna karbantartási javaslatok:

Csatornák karbantartásakor a hínárkaszálást, nádvágást szükséges előnyben részesíteni a kotrással (beleértve a gyökérszárítás izapolást) szemben. Előbbiek évente többször is végezhetők, az engedélyezett időszakon belül.

Kotrásos karbantartás esetén elsősorban félszelvényű kotrást kell végezni. Az érintetlenül hagyott oldalt leghamarabb két év múlva lehet megkotorni.

A csatornaszelvényben oldalirányú kiöblösödések kialakítására kell törekedni, amelyeket a kotrásos karbantartásból ki kell hagyni. Ezek menedékterületként szolgálhatnak a kotrás által hátrányosan érintett élőlények számára.

A kotrásos karbantartás augusztus 1. és október 15. között történjék, mert ez zavarja legkevésbé az élőlények szaporodását, illetve a téli telelést. A természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetve, indokolt esetben július 1-től október 30-ig terjeszthető ki a karbantartási időszak. Ettől eltérni rendkívüli havária helyzetben lehet.

A meder növénytelenítése (a parti sávot és a csatorna nádszegélyét nem érintő hínárkaszás) június 15. és február 15. között, a parti sáv rendezése július 15. és február 15. közötti időszakban történjen. Ettől eltérni rendkívüli havária helyzetben lehet.

g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Nincs ide vonatkozó javaslat.

h) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslat.

i) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó javaslat

Nincs ide vonatkozó javaslat.

j) A kezelési javaslatok indoklása

Nincs ide vonatkozó javaslat.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

Az egyes kezelési egységeknél részletezett élőhely-rekonstrukciós javaslatok összessége (KE1, KE2, KE3, KE4, KE5, KE7, KE8).

A tervezési terület roncsolt, degradált részein a nem jelölő élőhelyekhez kötődő tájidegen növényfajokkal kapcsolatos rehabilitációs beavatkozások is szükségesek a Natura 2000 célokkal összhangban:

Selyemkóró (*Asclepias syriaca*) – Szerencsére elmondható, hogy nagy, összefüggő állományai nincsenek jelen a tervezési területen, ennek ellenére fontos, hogy a terjeszkedésének gátat vessünk. Nem szabad megvárni, hogy nagyobb állományai alakuljanak ki. Sajnos a szél útján kiválóan terjed, így nagyobb távolságból is érkezhetnek majd magforrások. Állandó legeltetéssel és évente többszöri virágzásban történő kaszálással, szükség esetén egyedeinek vegyszeres kezelésével szoríthatóak vissza állományai.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A jelölő kétéltű- és hüllő fajok kedvező természetvédelmi helyzetét, illetve populációjuk fejlesztését az élőhelyeknél részletezett fenntartási és rehabilitációs feladatok végrehajtása csak részben biztosítja, mivel a mélyebb fekvésű és egykor nyílt víztérrel rendelkező, ma már zömében zárt élőhelyekre esik az életterük. A Harkai-tó Natura 2000 területnek a nádasok nem jelölő élőhelyei, viszont a vízutánpótlással érintett jelölő élőhelyek érdekében végrehajtott részleges feltöltési beavatkozások más élőhelyekre is pozitív hatást gyakorolnak, és a jelölő kétéltű és hüllőfajok megtalálják az életfeltételeiket a fent nevezett élőhelyeken.

A kisészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományainak fennmaradása és növelése érdekében fokozottan ügyelni kell kaszáláskor az évenkénti hagyás-foltok szakmailag indokolt kijelölésére és visszahagyására.

Az ürge (*Spermophilus citellus*): A faj megőrzése érdekében a legfontosabb feladat a meglévő állományok élőhelyének fenntartása, azokon a legeltetés biztosítása. A kaszálás csak abban az esetben alkalmazható, ha elég sűrűn végzik ahhoz, hogy a növényzet magassága soha ne haladja meg a 10-15 cm-t.

A vidra (*Lutra lutra*): A halastavak, víztározók, mint fontos vidraélőhelyek, megőrzése számos további védett faj, illetve ezek élőhelyeinek megőrzését is szolgálja. Legjelentősebb állománycsökkentő tényező a gázolás élőhelyeinek közelében. Az érintett területen viszont ez nem veszélyeztető tényező hiszen nincs közelben forgalmas útvonal, inkább a halgazdálkodás nem kedvelt eleme, azonban a halgazdálkodást segítő támogatások bevezetésével kompenzálható a halállományban okozott kár. Az ökológiai vízszint biztosítása mellett egyéb fajvédelmi intézkedést nem igényel.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Kutatás:

Nincs ide vonatkozó javaslatunk.

Monitorozás:

Valamennyi jelölő állatfaj monitorozása indokolt különös tekintettel arra, hogy a kezelésben jelentős változások várhatók, illetve rehabilitációs beavatkozások is tervben vannak. A kétéltű- és hüllő fajok állományáról a jelöléskor és a tervekészítéskor egyaránt csak hozzávetőleges becsült adatok álltak rendelkezésre, ezért az érintett vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományviszonyait alapállapot szinten reprezentatív mintavételeken alapuló becsléssel meg kell határozni. Ezt követően az NBmR és Natura 2000 monitorozási protokoll módszertani javaslatai szerint reprezentatív mintavételekkel legalább 6 évente célszerű megismételni, de a szélsőségesen száraz, vagy vizes esztendőben a kiugró populációs csúcsokat is célszerű rögzíteni.

Az ürge (*Spermophilus citellus*) felmérése a többi jelölő fajtól eltérően évente javasolt, az estleges negatív hatások azonnali észlelésére. Elsősorban a tavasi időszakban történő lyukszámlálással és vele együtt járó populációbecsléssel javasolt az évenkénti monitoring. A vidra (*Lutra lutra*) rendszeres monitoring felmérése 1-2 évente történő standard helyszíneken javasolt. Elsősorban jelenlét-hiány rögzítésével, illetve a családok populációbecslésével.

A jelölő kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) vizsgálatát NBmR protokoll szerint érdemes elvégezni. Fontos szempont lenne, kontrollparcellák kialakításával legalább 6 éven keresztül vizsgálni az állomány alakulását az intenzíven kaszált, legeltetett, valamint a kontrollparcella területeken.

A növénytársulások közül a két legveszélyeztetettebb élőhely a kékperjés rétek és a mocsárrétek, amelyek reprezentatív cönológiai felvételezése javasolt legalább 6 évente az élőhely térképezéssel egyidejűleg, vizsgálva az élőhelyi határok dinamikus változását.

A többi élőhely monitorozásánál, melyet 6 évenként fontos megismételni, kiemelten vizsgálni kell a mezőgazdasági élőhelyek hatásait a szegélyzónákban, valamint a megkezdett gyeprekonstrukciós beavatkozások hatásait. Továbbá a beavatkozások, melyek az élőhely fejlesztése érdekében valósulnak meg szintén csak a monitorozás által lesznek kézzel foghatóak.

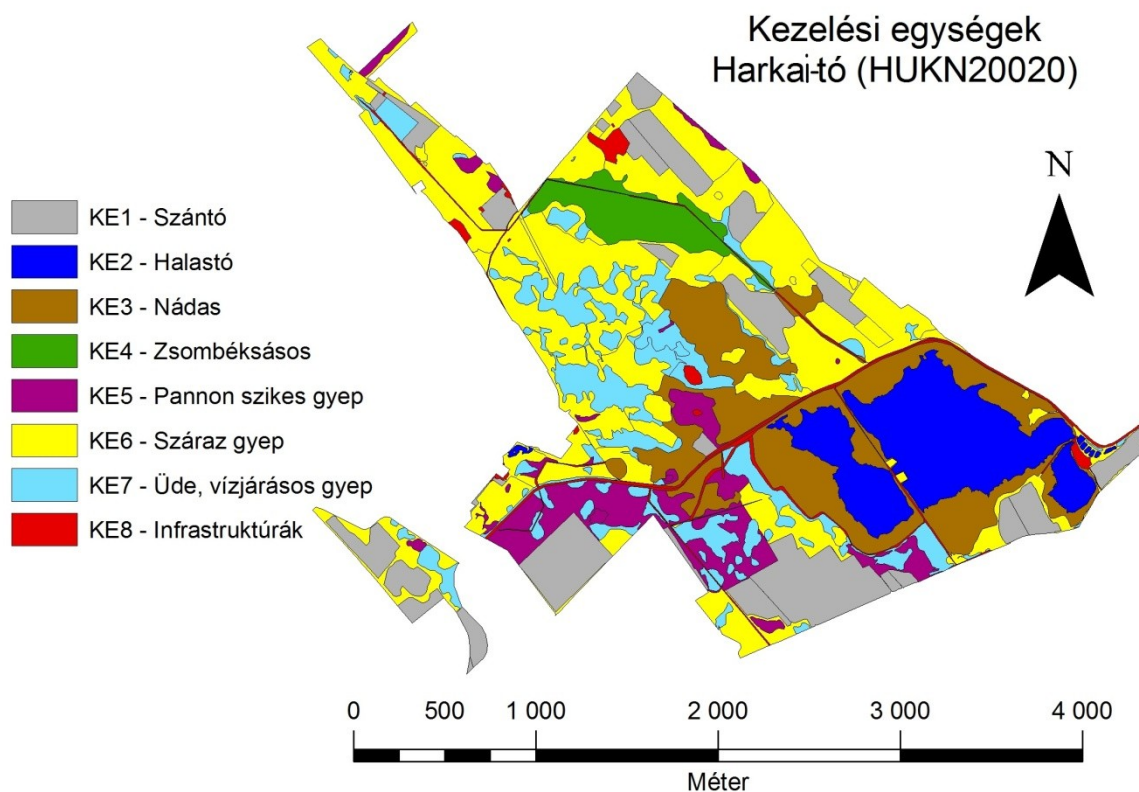
A mocsári és szikes élőhelyek jellegükből kifolyólag viszonylag dinamikusan változnak a szélsőségesen változó vízviszonyoktól függően, ezért az egyes évek között igen jelentős különbségek lehetnek. Az Á-NÉR szerinti élőhely térképezéssel legalább a fő élőhely kategóriák szerinti folthatárok változását lehetőleg távérzékelési háttéradatbázis segítségével 6 évente célszerű megismételni, de a szélsőségesen száraz, vagy vizes esztendőben a változásokat időközben is célszerű rögzíteni. Részletes Á-NÉR szerinti térképezést minimum 6 évente javasolt végezni.

A fenntartási feladatok közül a legjelentősebb hatást a vízviszonyok változása a fokozott legeltetés, valamint a halgazdálkodás fogja gyakorolni, amelyek a teljes területre kiterjedően hatnak. A vízviszonyok alakulását indokolt monitorozni, mivel jelenleg a terület nem rendelkezik talajvízkúttal. A monitorozást érdemes lenne telepített vízmérce (vízmércék) havi egy alkalommal történő leolvasásával végrehajtani szakmailag indokolt helyen vagy helyeken, főként csatornák műtárgyainál, való vízmérce telepítésével. A legeltetés és a vízviszonyok együttes hatásaira vonatkozóan az Á-NÉR szerinti élőhely

térkép fog átfogó tájékoztatást adni. Mivel előre láthatóan jelentős változások lesznek, ezért a legeltetés hatását külön lenne célszerű vizsgálni a legeléssel érintett főbb élőhelyeken telepített legalább 10x10 m-es kizárásos kontrollparcellákban és a legeltetésnek kitett területeken a vegetációs szerkezet alakulásának egyidejű nyomon követésével.

3.2.5. Mellékletek

Kezelési egység térkép, 2014

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1.

Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A Harkai-tó (HUKN20020) Natura 2000 terület jelenlegi agrártámogatási lehetőségeit az alábbiakban foglaljuk össze.

Miként az ország más mezőgazdasági hasznosítás alatt álló területén, a jogszabályokban előírt, kötelező földhasználati előírások betartása esetén egységes

területalapú támogatás igénybe vehető a területen.

Kiegészítő támogatásként, a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet kötelező előírásainak betartása és a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) fenntartása esetén, a 128/2007 (X. 31.) FVM rendelet alapján évente 38 euro/ha kompenzációs kifizetés vehető igénybe a gyepeként hasznosított területeken.

A 25/2007. (IV.17.) FVM rendelet alapján igénybe vehető kedvezőtlen adottságú területeken (KAT) történő gazdálkodás keretében nyújtandó kompenzációs támogatások is elérhetőek.

Az önkéntesen vállalt előírásokért igényelhető mezőgazdasági támogatások közül az ország egész területén (a támogatható mezőgazdasági területeken) igénybe vehető, horizontális, továbbá jelen Natura 2000 terület esetében agrár-környezetgazdálkodási célprogramok - gyepgazdálkodási és szántóföldi célprogramok - állnak a gazdálkodók rendelkezésére. Ezek jogszabályi alapját az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009 (V. 14.) FVM-rendelet hatályos szövege képezi.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 33/2008 (III. 27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe a növény- és állatvilág fajgazdagságának növelése érdekében tett, nem közvetlenül gazdálkodási célú földhasználati intézkedésekre, így a 3. § (1) és (2) bekezdése alapján, egyebek között (a természetvédelmi szempontból legfontosabbakat említve):

- sövénytelepítésre;
- füves mezsgye telepítésére;
- környezetvédelmi célú gyeptelepítésre,
- természetvédelmi célú gyeptelepítésre;
- természetes alapanyagú madárvédelmi berendezések létesítésére.

A tárgyi Natura 2000 területen az erdőterületek fenntartási tervben foglalt céljainak megvalósítása érdekében igényelhető:

- a 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az EMVA-ból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló célprogramok,
- a 139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az EMVA-ból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások,
- a 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az EMVA-ból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás.

Érintett blokkazonosító	Blokk összes területe	Támogatható terület
D24YF-7-13	101,68	5,66
D29RF-6-13	47,19	0
D3AYF-F-13	27,84	27,08
DD4YF-K-13	3,2	3,01
D2T5F-3-13	51,08	46,7
DN65F-3-13	156,46	100,96
D1PRF-K-13	60,34	34,22
D305F-9-13	40,65	37,31
DD3RF-A-13	14,78	13,95
DAPRF-V-13	116,11	108,93

3. 3. 1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az előbbi rendeletekben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 területen kötelező. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban még szántó, nádas, halastó valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezen területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhely-védelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmaznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékek fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka az a területiségből eredő specialitás, mely megfelelően képes megalapozni a speciális kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

A lezárult 2009-2014 agrár-környezetgazdálkodási támogatások folytatását jelentő, következő agrár-környezetgazdálkodási programot minél előbb javasolt elindítani.

Javasolt a teljes tervezési terület, a jelenleg kimaradó részek beemelése a Magas Természeti Értékű Területek új rendszerébe. Ez által a agrár-környezetgazdálkodási célprogramok magasabb kifizetési összegű és nagyobb természetvédelmi hozadéku, kifejezetten természetkímélő agrár-környezetgazdálkodási intézkedések is elérhetővé válnának a teljes terület gazdálkodói számára (minden művelési ágat érintően).

Tájegységi szinten a Kedvezőtlen Adottságú Területek új, bővülő lehatárolása (amennyiben a tervezési területek beletartoznának) az előírásaival segítheti a terület (az egész térség) legfontosabb problémáját jelentő szárazodás-vízmelegedés-szélrozió kezelését; mivel nagy kiterjedésű területeken tereli a gazdálkodókat a kevésbé vízigényes és tartósabb talajtakarást adó kultúrák megőrzése (állandó gyepek) és termesztése felé (évelő növények, takarmánynövények).

A kezelési egységek szempontjából fontos a következő javaslatok megjelenítése jövőbeli agrártámogatási programok intézkedéseinél, műveleteinél és előírásainál (az érintett művelési ágakra vonatkozóan):

- javasolt a gyepek közé beékelődő illetve érintkező szántóterületek kezelt parlag, még inkább gyeprészek vizes élőhely felé történő spontán vagy irányított átalakításának, illetve a feltört gyeprészek visszagyepesítésének kiemelt támogatása;
- erdő-környezetvédelem, szerkezet átalakítás és agrár-erdészeti rendszerek támogatása

alapvető fontosságú; meg kell vizsgálni az állami erdőgazdálkodó részvételi lehetőségeit ezen programokba

- gyepek esetében a legeltetési sűrűség és a kaszálási időpont meghatározására, illetve a legelésből-kaszálásból kizárt területek lehatárolása az évekre előre megadott konkrét időpontok helyett alkalmasabb a nemzeti park igazgatóság által a gazdálkodóval közösen kidolgozott és évente felülvizsgált „legeltetési/kaszálási terv” alkalmazása; rugalmasabb alkalmazkodást tesz lehetővé az eltérő évi csapadékviszonyokhoz és a változó gazdálkodási adottságokhoz (állatállomány, szénaigény, géppark);
  - általánosságban az inváziós növényfajok visszaszorításának támogatása alapvető fontosságú;
  - fentiek esetében alapfeltétel az érintett művelésből kivett területek beemelése a támogatható területek közé;
  - fontos szempont az állami tulajdonú területkezelők (pl. állami erdőgazdaság, nemzeti park igazgatóság) támogatásokhoz, kompenzációs kifizetésekhez és agrár-környezetgazdálkodási kifizetésekhez való hozzájárása, aminél a természetvédelmi szempontokat kellene előtérbe helyezni (az előírt, vállalt és elvégzett területkezelésért szektortól függetlenül járnak a támogatások, kifizetések)
- Továbbá az alábbi javaslatok is megfontolandók lennének:

- A jelenlegi támogatási szabályok felülvizsgálata, meglévő támogatási összegek közelítése az EU-s szinthez,
- A gyepterületen a nem termelő beruházások támogatásának folytatása és bővítése,
- Differenciált gyeptámogatás élőhely-specifikusan és földhasználatonként meghatározva, így fás legelők kialakításának támogatása, inváziós fajok elleni védekezés többlettámogatása, további speciális fajvédelmi többlettámogatások korlátozások miatt,
- Szántó, nádas, halastó, fásított terület művelési ágú támogatási rendszer kidolgozása és bevezetése,
- Nem termelő beruházások támogatásának kidolgozása és bevezetése erdő művelési ágú területen, így pl. madárvédelmi berendezések kihelyezése, odvas fák lábön hagyása, ritka és őshonos cserjék megőrzése, vadgyümölcsök, idős fa- és cserje egyedeinek visszahagyása, fészket tartó fák visszahagyása,
- Nem őshonos erdőállományok fafaj cserés erdőfelújításainak (legalább 3 különböző őshonos fajjal és cserjével egyben) történő többlettámogatása,
- Vízvisszatartásból eredő kieső bevételek kompenzálása,
- A támogatást kifizető szerv támogatás-elbírálási-, ellenőrzési- és kifizetési rendszerének átalakítása, a természetvédelmi kezelő NPI szakmai befolyásának erősítése,
- NATURA 2000 földhasználati szaktanácsadás többlettámogatása.

3.3.2 Pályázatok

A jelen fenntartási tervben szereplő élőhely-fejlesztések kivitelezéséhez KEHOP és LIFE pályázati források elérésére lesz szükség a jövőben.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területhez kapcsolódóan nincs egyéb javasolt eszköz a kezelési javaslatok megvalósításához.

3. 4 A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök

Általánosságban:

A Harkai-tó Natura 2000 területen a fenntartási tervek elkészítéséhez kapcsolódóan a projekt megindulásakor levélben értesítettük az 1 ha területnél nagyobb területen gazdálkodókat, illetve az egyéb érintetteket. Az 1 ha-nál kisebb területtel rendelkezőket önkormányzati hirdetemény útján értesítettük a Natura 2000 fenntartási terv készítéséről és a szükséges információkról.

A továbbiakban a jelentősebb földhasználókat és a területen élőket az illetékes természetvédelmi örkerület-vezető felkereste és többségükkel egy személyes interjú készült, amelyen egy interjújegyzőkönyv került felvételre, melyet mindét fél aláírásával hitelesített. Az interjújegyzőkönyv tartalma az interjúk végeztével feldolgozásra kerültek és a vélemények figyelembe lettek véve a tervezés folyamatában.

Az interjúkon túl a másik fontos kommunikációs eszköz a területen az egyeztető gazdafórum fórum volt, amelyet 2013. november folyamán szerveztünk. Az egyeztető gazdafórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhattak be, megoszthatták egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervekről, változtatásokat javasolhattak. Mindezzel nem csak javulhat a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot fog tükrözni), de növekedhet a terv helyi elfogadottsága is. A fórumokat megelőzően a legfőbb érintettek számára postai (ajánlott levélben) vagy elektronikus úton megküldtük a terv egyeztetési változatát, illetve az érintett települések önkormányzatait megkértük az egyeztetési változat kifüggesztésére. A fórumokra meghívtuk a települések vezetőit, a helyi gazdálkodókat, az ingatlantulajdonosokat és ingatlankezelőket, egyéb tájhasználókat, a civil szervezeteket, a hivatalos szervek és kezelők részéről pedig a falugazdászokat, az erdőfelügyelőket, a vízügyi szerveket és az illetékes Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság munkatársait. A fórumon elhangzottakat folyamatosan dokumentáltuk, és a javaslatokat a terv végleges változatába beépítettük. Természetesen a terv véleményezésére írásban, a projekt honlapjain (www.akusztikakft.hu, www.natura.2000.hu, www.knp.hu), illetve e-mailben vagy postai úton továbbítva is lehetőség volt. Az e-mailen és postai úton érkezett írásos észrevételek és vélemények mindegyikére maradéktalanul levélben egyenként, ajánlott levélként válaszoltunk.

Felhasznált kommunikációs eszközök összefoglalása konkrét adatokkal:

Érintettek ajánlott levélben, önkormányzati közzététellel vagy e-mailen történő megkeresése, tájékoztatása

Az önkormányzatokat, a területileg illetékes hatóságokat és hivatalokat, az 1 ha területtől nagyobb területet használókat, illetve tulajdonosokat (vagyonkezelőket), valamint az érintett egyesületeket, civil szervezeteket 2013 áprilisában levélben (81 db) értesítettük a NATURA 2000 fenntartási terv-tervezés indulásáról, az 1 ha-nál kisebb területtel érintetteket pedig a Kiskunhalas Város és Harkakötöny Község önkormányzati hirdeteményén keresztül tájékoztattuk ugyanerről. Továbbá mellékelünk egy elérhetőségek egyeztetését és a tervezésben részvételi szándék kifejezését lehetővé tévő kérdőívet

azoknak, akik levélbeni tájékoztatást kaptak a visszaküldés információival együtt. A visszajelzés aránya nagyon alacsony (5 % alatti) volt.

2013 novemberében ajánlott levélben (97 db) és e-mailben tájékoztattuk az érintetteket a terv tervezet írásbeli véleményezési lehetőségeiről, és ugyanabban a levélben mindenki meghívót is kapott a 2013. november 26-ai kiskunhalasi és a 2013. november 28-ai harkakötönyi gazdafórumra.

Terepbejárás

Az egységes kérdéssoron alapuló személyes interjúk, terepbejárások lebonyolítását a Kiskunhalasi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrkerület-vezetője végezte el a jelentősebb területhasználókkal 2013 augusztusában. Személyes megkeresésre, jegyzőkönyvezett terepbejárásra a jelentősebb nagyságú területen gazdálkodó területhasználók – akik legtöbb esetben földtulajdonosok/vagyonkezelők is – és a területi természetvédelmi őrkerület-vezető által javasolt helyi gazdálkodók esetében került sor. Összesen 5 jelentős területhasználóval készült interjú, akik között leginkább gyepgazdálkodást (kaszálás/legeltetés), szántóföldi mezőgazdálkodást és halgazdálkodást folytató, nagyobb területtel bíró gazdák voltak. A gazdálkodókkal egyenként történt interjúk 2013.08.08 és 2013.08.13 közötti időszakban zajlottak le. Az interjúk során kiderült, hogy a gazdálkodók ismeretei a NATURA 2000-ról eléggé hiányosak, illetve a meglévő információikat nagyon változatos forrásokból szerezték be ez idáig. Az interjúalanyok közül 5 magánszemély volt érintett. Az interjúk időpontjainak egyeztetése a természetvédelmi őrkerület-vezető által előzetesen telefonon történt az interjú előtt 5 munkanappal. Az interjúkról mindkét fél által aláírt jegyzőkönyvek állnak rendelkezésre.

Weblap

A tervezés során a mindenkor NATURA 2000 fenntartási terv-tervezeteket és minden egyéb, a tervezéssel kapcsolatos információt a www.akusztikakft.hu, a www.natura.2000.hu és a www.knp.hu honlapon jelenítettünk meg aktuálisan.

Gazdafórum

A tervezés során 2 gazdafórumot szerveztünk 2013.11. 26-án Kiskunhalason településen és 2013. 11. 28-án Harkakötöny településen. A kiskunhalasi fórumon összesen 15 (+1 tervekészítő megbízott szakértő), míg a harkakötönyi fórumon összesen 14 (+ 1 tervekészítő megbízott szakértő) érintett – gazdálkodók, földtulajdonosok, vagyonkezelők, települési önkormányzatok, Kiskunhalasi Nemzeti Park Igazgatóság és államigazgatási szervek képviselői – vettek részt. A fórumokon a fenntartási terv tervezetét a megbízott tervező mutatta be prezentáció keretében az érintett gazdálkodók és államigazgatási szervek számára, majd személyes beszélgetésre (kerekasztal megbeszélésre) került sor. Az elhangzott vélemények, visszajelzések, javaslatok és válaszok a mindenki által aláírt emlékeztetőbe kerültek. A tervre vonatkozó javaslatok többsége a későbbiekben felhasználásra került a tervezésbe vagy beépítésre került a tervbe. A fórumon a tervet az Akusztika Kft. megbízott tervezője, továbbá a KNPI munkatársai képviselték.

Önkormányzati közzététel

A fenntartási terv-tervezetének közzététele az érintett 2 települési önkormányzatnál (Kiskunhalas, Harkakötöny) 2014. 03.18 és 04.03 között kifüggesztésre került azzal, hogy a véleményeket, javaslatokat 04.15-éig kell megküldeni postai vagy elektronikus úton az Akusztika Kft. címére.

Nyomtatott terv-tervezetének megküldése

A települések helyi falugazdászai, valamint az államigazgatási szervek és intézmények ajánlott levélben megkapták a fenntartási terv-tervezet nyomtatott példányát is véleményezésre. (48 db)

Alkalmazott kommunikációs eszközök összefoglalva:

A közvetítés a következő kommunikációs eszközök segítségével történik:

- jegyzőkönyvezett terepbejárás egy alkalommal nagyobb partnereként (személyes megkeresések – a potenciális partnerekkel való személyes kapcsolatfelvétel egyik legfontosabb eleme a kommunikációs tevékenységnek.)

- gazdafórum két alkalommal (Kiskunhalason és Harkakötönyben) (részletes beszámoló az érintett gazdálkodók, döntéshozó és felügyeleti szervek számára a fenntartási terv addigi eredményeiről, mind szélesebb körű ismertség és véleménynyilvánítás biztosítása).

- önkormányzati közzététel mindkettő érintett (Kiskunhalason és Harkakötönyben) településen két alkalommal, (a projekt megindítása, a fenntartási terv eredményeinek elérhetősége, a mind szélesebb körű ismertség, nyilvánosság és véleménynyilvánítás biztosítása).

- az e-mailen és postai úton érkezett észrevételek és vélemények egyenként, ajánlott levélben megválaszolásra kerültek.

- minden érintett ajánlott levélben vagy e-mailben történő megkeresése, tájékoztatása egy alkalommal történt.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A Harkai-tó Natura 2000 területen a kulcsérintettek Kiskunhalas és Harkakötöny Önkormányzata, a helyi gazdálkodók és az illetékes falugazdász, valamint a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága. Kisebb mértékben érintett az Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, valamint a két település lakossága.

A kommunikáció célcsoportjai összefoglalva:

- A fenntartási tervben előírtak végrehajtására kötelezettek:

- gazdálkodók;

- Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói;

- Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok;

- esetleges bányászati jogosultságok jogosítottjai és ezek gazdasági érdekképviseleti szervei.

- A fenntartási terv elkészítésébe bevont partnerek:

- együttműködő partner – területileg illetékes nemzeti park igazgatóság.

- A fenntartási terv eredményeit felhasználó, illetve a projekt végrehajtását felügyelő szervek:

- az ágazatban működő döntéshozó, felügyeleti szervek;

- támogatást biztosító és a végrehajtást felügyelő szervezetek;

- helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet;

- falugazdászok;

- agrár-érdekképviseleti szerv;

- egyéb azonosított érintettek.

A tervekészítés során az alábbi érintettek bevonása történt meg:

Helyi érintettek:

Tulajdonosok (vagyonkezelők) és/vagy földhasználók 1 ha terület alatt:
16 fő

Tulajdonosok (vagyonkezelők) és/vagy földhasználók 1 ha terület felett:
32 fő

Önkormányzatok:

- Harkakötöny Önkormányzata 6136 **Harkakötöny**, Kossuth u.1.
- Kiskunhalas Önkormányzata 6400 **Kiskunhalas**, Hősök tere 1

Egyéb intézmények:

Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szeged	Felső-Tisza part 17.
Nemzeti Környezetügyi Intézet Alsó-Tisza-vidéki Kirendeltség	Szeged	Irinyi János u. 1. Liszt Ferenc u. 19 sz.
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága	Kecskemét	Stefánia 4.
Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	Szeged	Deák Ferenc tér 3.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal	Kecskemét	Fecske utca 25.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földhivatala	Kecskemét	
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága	Kecskemét	Halasi út 34.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága	Kecskemét	Halasi út 36.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága	Kecskemét	Halasi út 34.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága	Kecskemét	József A. u. 2. Szent István krt.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Építésügyi Hivatal	Kecskemét	19/a
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve	Kecskemét	Nagykőrösi út 32. Szent István krt.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Közlekedési Felügyelősége	Kecskemét	19/a
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkavédelmi Felügyelősége	Kecskemét	Bajcsy-Zsilinszky Endre krt. 2. Bajcsy-Zsilinszky Endre krt. 2.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Felügyelősége	Kecskemét	Endre krt. 2.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége	Kecskemét	Deák Ferenc tér 3.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Szegedi Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Hatósága	Szeged	Bécsi krt. 5.
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Bács-Kiskun Megyei Kirendeltsége	Kecskemét	Kisfaludy u. 6.
Magyar Államkincstár Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság	Kecskemét	Szabadság tér 1.
Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Kecskemét	Deák Ferenc tér 3.
Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság	Kecskemét	Batthyány u. 14.

Magyar Közút Nonprofit Zrt. Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság
 Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara
 Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Kecskemét Bocskai u. 5.
 Kecskemét Tatársor 6.
 Kecskemét. Árpád krt. 4.

Bányavállalkozó:

RAG Kiha Kft.	Budapest	Bocskai út 134-146. D. ép. 3. em.
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.	Budapest	Október huszonharmadika u. 18.

Vadásztársaság:

Harkakötönyi Vadászegyesület	Harkakötöny
Kiskunhalas Diana Vt.	Kiskunhalas

Civilek:

Harkakötöny Községért Alapítvány	6136 Harkakötöny, Kossuth u.1.
Környezetünkért - Erdei Iskola Alapítvány	6136 Harkakötöny, Ságvári u. 10.
Halas és Környéke Gazdakör	6400 Kiskunhalas, Bornemissza utca 16.
Halasi Hegyközség	6400 Kiskunhalas, Bem utca 2.
Határvidék Halasi Vidékfejlesztők Társasága Egyesület	6400 Kiskunhalas, Szilády Á.u.15.
Jövönk Halas Egyesület	6400 Kiskunhalas, Kossuth utca 21.
Írisz Kedvelők Magyarországi Egyesülete	6400 Kiskunhalas, Bocskai utca 6. II. 19.
Kiskunhalasi Állatvédő Egyesület	6400 Kiskunhalas, Garbai Sándor utca 6.
Kiskunhalasi Környezetvédelmi Egyesület	6400 Kiskunhalas,, Majsai út 10.
Kiskunhalasi Városvédő és Városszépítő Egyesület	6400 Kiskunhalas, Marx tér 1.
Sikeres Halasért Társaság Egyesület (SHT)	6400 Kiskunhalas, Füzes puszta 42.
Szélkiáltó Természetvédő Egyesület	6400 Kiskunhalas, Felsőszállás 96.
Városért Közalapítvány	6400 Kiskunhalas, Hősök tere 1.
Vasvarjú Természetvédelmi Alapítvány	6400 Kiskunhalas, Felsőszállás 96.

Falugazdász:

Bács-Kiskun megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal körzeti iroda
 Kiskunhalas 6400 Kiskunhalas, Bem u. 2.

További érintettek, nagy földhasznóbérlők, földhasználók:

Semen Vetőmag Kft	6400	Kiskunhalas	Majsai út 6-8
Hermann-90 Kft	6136	Harkakötöny	Kötöny puszta 49/a

Vízgazdálkodási Társulat:

Kiskunmajsa és Környéke **Vízgazdálkodási Társulat**, 6120 Kiskunmajsa, Fő utca 79

3. 4. 4. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervezetekkel

Az országos szinten érintett hatósági és területi kezelő szervezetekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) szintén a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői a projekt megindulásakor felvették a kapcsolatot egy kérdőív segítségével, melyben megkérdezték, hogy az érintett szervek miként kívánnak a tervezési munkába bekapcsolódni, véleményt alkotni. A kérdőíveket kitöltve és visszaküldve a vélemények rendszerezésre kerültek, majd az abban foglalt választás szerint lettek figyelembe véve a tervezési munkában. Kiemelt figyelmet kapott a interjúzás során a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságának munkatársaival való egyeztetés: az eddigi tapasztalatok, nehézségek és a tervezett természetvédelmi beavatkozások alapos megismerése érdekében személyes találkozóra és több órás terepi bejárásra került sor a KNPI helyi munkatársával. Ez 5 érintettel, nagyobb gazdálkodóval történt meg sikeresen.

Az interjúk tapasztalatai:

Az interjúk alapján úgy tűnt, hogy az önkormányzatok és a gazdálkodók, valamint a KNPI között viszonylag gyakori, jó kapcsolat áll fenn, nem kis mértékben a területen illetékes természetvédelmi őrnek köszönhetően, aki személyes kapcsolatokat épített ki és ápol a faluban élőkkel. Mivel a két érintett település viszonylag kis település, a gazdálkodók jól ismerik egymást, gyakran egymástól is információhoz jutnak, ugyanakkor bizonyos helyzetekben összetartás helyett inkább versengenek egymással. A vízügyi szervvel a kapcsolat sokkal formálisabb, többnyire tavasszal, belvizes, csapadékos időszakban keresik egymást az érintettek. Az érintettek között a Natura 2000 kapcsán kialakult különösebb konfliktusról nem kaptunk információt.

A Natura 2000 hálózat nagyvonalakban ismert az érintettek körében, egyetlen interjúalanyunk számára sem volt újdonság a program. A Natura 2000 mögött meghúzódó koncepció, illetve a területkijelölések mikéntje és a védendő értékek köre ugyanakkor kevésbé ismert, bár ezek iránt az információk iránt is volna igénye az érintetteknek. A legtöbb megkérdezett a Natura 2000 hálózathoz közvetlen előnyt nem kapcsol. Általánosságban úgy látják, hogy a program újabb megkötéseket, szabályokat jelent, amit a gyepterületekre járó kompenzáció sem képes teljesen ellentételezni. A Natura 2000 kapcsán növekvő idegenforgalomra vagy más gazdaságilag is érezhető haszonra nem számítanak. Közvetett haszna a hálózatnak az lehet, hogy a területhasználat tervezése átgondoltabbá válik.

A tervekészítés során 2 alkalommal megtartott nyílt gazdafórum történt Kiskunhalas és Harkakötöny településen 2013. november 26-án és 28-án.

A fenntartási tervre nem érkezett érdemi módosítási javaslat, inkább észrevételeket, kérdéseket tettek fel, amelyekre adott tervekészítői választ és a KNPI későbbi kiegészítését az emlékeztető (1. számú melléklet) tartalmazza részletesen.

A tervekészítés különböző fázisaiban adott szóbeli (gazdafórumon) és írásos vélemények (gazdálkodói, hatósági, kezelői stb.) mindegyike feldolgozásra és egyenkénti megválaszolásra került. A javaslatok a felhasználhatóság szintjén beépítésre kerültek a fenntartási tervbe. Erről szintén a külön levélben értesítést kapott a véleményező. (2. számú melléklet)

A gazdafórumon elhangzott szóbeli, valamint az írásos vélemények összefoglalva az

alábbiak voltak:

A fórumokon elhangzott észrevételekből és az írásban beérkezett véleményekből jól látszik, hogy minden megszólaló érdekelt a maga szempontjait tekintve elsődlegesnek. Mivel ezeket a szempontokat össze kell hangolni egymással és a természetvédelmi célkitűzésekkel, szükségszerűen vannak nem beépíthető javaslatok. Összességében elmondható, hogy egymás meghallgatása zökkenőmentesen zajlott és segítette egymás szempontjainak megértését, valamint a terv javára szolgált.

- A gazdafórumon elhangzott, gazdálkodók általi felvetések és kérdések egy része arra irányult, hogy milyen módon, milyen szempontrendszer alapján és mikor történtek a NATURA 2000 területek lehatárolása és kihirdetése. Felvetették és kifogásolták azt, hogy ők a folyamatról és a kihirdetésről, illetve a földhivatali bejegyzésről semmilyen tájékoztatást nem kaptak. Elmondták azt is, hogy ez az első hivatalos fórum, ahol elmondhatják véleményüket a NATURA 2000-ről és összefoglaló információkat kapnak ennek lényegéről és szükségességéről. Elmondták, hogy úgy érzik, hogy a terv csak kötelezettségeket ró majd a gazdálkodásra.
- A gazdafórumokon témaként felvetődött, majd a megvitatásra került a Dong-éri főcsatornába kerülő kiskunhalasi tisztított szennyvíz és hatásai, az MVH ellenőrzési gyakorlata, a Kiskunsági Nemzeti Park és az MVH kapcsolata, a hagyás foltok kijelölésének szempontjai, a vadföldek szerepe, a kaszálások megkezdési időpontjának bejelentése, a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) szerepe, a belvíz kezelése és a belvizes területek támogatása „vis maior” állapot esetén, valamint szántóföldi művelés vegyszerhasználata és annak korlátozása.
- Továbbá a fórumokon elhangzott és sürgős tennivalóként fogalmazódott meg az, hogy az ingatlan nyilvántartási állapot és a valóságos állapot között sokszor eltérés van, ezért szükséges aktualizálni a földhivatali nyilvántartást, továbbá szó esett részletesen a területen lévő MOL Nyrt. bányászati létesítményeiről és annak üzemszerű munka közbeni és karbantartáskori hatásairól is a területen.
- Az írásos vélemények közül a legaprólékosabban és legrészletesebben a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága véleményezte a tervtervezetet, aki az egyes kezelési egységeken belül az erdőkre vonatkozó kezelési előírások értelmezését és relevanciájának átgondolását kérte a tervkészítőtől, illetve az észrevételek és előírások, pontatlanságok kijavítását kérte a tervben. Ez meg is történt a tervkészítés során.
- Az írásos vélemények közül egy szántóföldi gazdálkodó a szántó kezelési egységre vonatkozó gazdálkodási előírás-javaslatokkal szemben fogalmazott meg éles kritikát és összességében részletes véleményt formált az egész Natura 2000 fenntartási tervről. A levél pontonként, aprólékos részletességgel megválaszolásra került a többi bejövő levéllel együtt.

Kiskőrös, 2015. március 17.

.....
Agócs Gábor
tervkészítő szakértő

